

Pometanje pred vsemi pragi

Sredi marca bodo v Ljubljani znova sprožili že znano akcijo »Čista in zelena Ljubljana«. Vsaj tja do 24. aprila, dokler bo tekla akcija, bo mesto snažno in lepo, takšno, kot je nekoč že bilo. Žal le nekoč, saj danes tistega, ki si drzne govoriti o »beli Ljubljani«, spremljajo le še začuden pogledi. Prizadevanja, da bi mesto čistili in ohranjali lepo in snažno vse leto (ne le mesec ali dva) še niso obrodila – »čistih sadov«.

Pa vendar Ljubljano »programsko čistijo« že tri leta. In po vsakem zaključku čistilne akcije ugotavljajo lepe uspehe. Žal kaže, da so ta čistilna obdobja prekratka. Komaj počiščeno nesnago kmalu prekrije nova, ki še bolj bode v oči. Sprijazniti se bo pač treba z resnico, da mestna čistota ni le naloga komunalne službe, temveč vseh, ki v mestu živijo in se na mestnih ulicah tuju najprej predstavijo. Ni namreč iz trte izvit star pregovor, ki pravi, da je videz mesta prvi odsev kulture ljudi, ki v njem živijo.

V Ljubljani dajemo sicer vsako leto za čiščenje več denarja, zaleže pa vsakič manj. Letos čisti mesto le še 40 delavcev Javne higijene. Leta 1964 jih je bilo recimo kar 110. Pa so imeli dejansko opraviti z manj nesnage, kot sedaj. Čiščenje nas je lani stalo 17,4 milijona dinarjev. Tako je vsak Ljubljančan »plačal« za čistočo 58 din. To je zelo malo. Na Reki je ta povpreček mnogo višji – 110 din na prebivalca, v Zagrebu 131 din in v Beogradu kar 136 dinarjev na prebivalca.

Okoli 40 milijonov din bi potrebovali, če bi hoteli dobro očistiti mesto, pravijo komunalci. Predvidoma jih ne bodo dobili več kot 25 milijonov – pa še ta denar bo, kakor pravijo, zadostoval le za »ohrani-

tev sedanjega higienskega minimuma na ulicah.«

Navedeni podatki so torej zgovorno zagotovilo, da komunalna služba ne bo počistila Ljubljane brez pomoči vseh, ki v mestu živijo. Prav na pomoči mestnih prebivalcev, hišnih svetov in delovnih organizacij pa temelji tudi program akcij za zeleno in čisto Ljubljano, o katerem je stekla beseda z Dušanom Komparejem, predsednikom koordinacijskega odbora za to akcijo v občini Center.

Od 15. marca do 26. aprila naj bi torej začeli (in večkrat ponovili) čistiti vse javne površine in zelenice ter površine, ki pripadajo delovnim in drugim organizacijam. Sodelovali bodo občani, šole, vrtci in delavci združenega dela. Stroške naj bi plačalo komunalno podjetje, delovne organizacije pa bodo svoje čiščenje poravnale same.

Enako dolgo bo potekalo tudi čiščenje funkcionalnih površin, čiščenje hišnih pročelij, podstrešij in kleti ter urejevanje ograj. Sodelovali naj bi lastniki in uporabniki zgradb, hišni sveti in gradbene delovne organizacije. Sredstva za odvoz odpadkov zagotovi KPL, za poslovne objekte pa delovne organizacije same.

Za ureditev zelenic in javnih površin naj bi poskrbeli ta čas komunalni delavci in kra-

jevne skupnosti. Denar zagotovi KPL. V tem času pa naj bi uredili nov način odlaganja odpadkov v vrečke še v KS Tabor, Ledina, Kolodvor in Josip Prašnikar.

V programu je tudi predvideno, naj bi se vse leto posvečali tudi izpopolnjevanju načina zbiranja in odvoza odpadkov. Javna higiena naj bi namestila ustrezno število kontejnerjev (zabočkov pa naj bi ne plačali hišni sveti, ampak KPL), posebej naj bi odlagali odpadno steklo, papir ter druge odpadke. Javna higiena naj bi organizirala tudi zbiranje odpadnega tekstila, plastike in kovin. V to akcijo naj bi se vključil tudi Unija – Papir servis.

Akcija za zeleno in čisto Ljubljano je tudi priložnost, da nadaljujejo z očiščevanjem nabrežin Ljubljance in Gruberjevega prekopa, ureditvijo Sketove ulice, Vidovdanske ulice in Tabora (ob zaklonišču), ureditev parka OF, obnovo otroškega igrišča ob Zarnikovi ulici in na Prulah, uredili pa naj bi tudi oporni zid z obvozno potjo h Kolizeju. Nosilec vseh nalog je komunalno podjetje.

Odbor za čisto in zeleno Ljubljano bo skušal k očiščevalni akciji pritegniti kar čim več ljudi, šol, otroških vrtev, družbenopolitičnih organizacij in skupnosti. Ti naj bi se ne vključili le v akcije čiščenja, temveč poskrbeli tudi za vzgajanje svojih članov in gojencev – kako naj ohranimo čisto mesto. Komunalna inšpekcija pa bo poskrbela, da sadov očiščevalne akcije ne bo prekmalu prekrila nova nesnaga.

MIRAN KOREN

»Tihotitje« na enem od pročelij...

FOTO: CVETO PAVLIN

KULTURNA ZAPUŠČINA

Stari grehi vse dražji!

Kaj mešane občutke budi v človeku podoba stare in malo manj stare Ljubljane: zanimanje in celo vzhičenje nad lepoto arhitekture prejšnjih desetletij in celo stoletij, hkrati pa jezico ob zanikrnosti, ki spravlja v propad dragoceno zapuščino. Dobrih in trdnih sklepov o tem, da je potrebno »zdaj pa prav zares« začeti s prenovo starega mestnega jedra, kajpak nikoli ni manjkalo. Pa tudi tožb o denarnih stiskah ne. Toda pri tem se je kar najbolj pogosto tudi vse končalo.

Grehi so stari. Kot pravi predsednik samoupravne stanovanske skupnosti občine Center Janez Marinšek, »štiri-deset let nismo prav nič storili za prenovo starih hiš; ne v naši, pa tudi v drugih občinah ne. Med vojno seveda tudi ne, pa celo pred njo, po potresu konec prejšnjega stoletja, jim niso posvečali kdovekakšne skrbi.«

Za ves čas po vojni je pri roki čisto primerna razlaga ali opravičilo – denar. Nikoli ga ni bilo odveč, potrebovali smo ga za novogradnje. »Za občino Center je pri tem še posebej značilno, da vložena denarja ne moremo videti. Zaradi pomanjkanja lokacij smo gradili drugod, v drugih ljubljanskih občinah.«

Stare in starodavne hiše – 328 jih je, ki imajo več kot sto let, nekaj jih šteje tudi po sedemsto – so kajpak ostajale. Ne, nikakor niso bile bolj prazne kot prej, mnoge so bile celo bolj polne. Vanje so se najpogosteje kot podnajemniki – zatekali tisti, ki do strehe nad glavo niso mogli priti drugod. Ti, pa tudi siceršnji prebivalci, pač niso bili tisti, katerim bi razpadajoča pročelja toliko natrgala srce, da bi bili pripravljani tudi sami kaj storiti za izboljšanje. Od kod njim denar? Ta bi se vendar moral zbirati drugod!

Nekaj ga je celo bilo, toda iz leta v leto prav malo. Nikoli menda dovolj za sistematično akcijo.

Tudi zdaj ga ni veliko, »letos ne bomo zbrali niti dvesto milijonov, za prenovo pa bi potrebovali 2,8 milijarde dinarjev. Pa še s tem denarjem bi stavbe z dvoriščne strani le pokrpali, pročelja pa celovito obnovili,« pravi Janez Marinšek.

Pa vendar so upi za staro Ljubljano (pa tudi druge hiše starejšega datuma) zdaj neko-

liko večji. »Prvič nam je uspelo v te namene združevati denar na področju vsega mesta.«

Pomembno je tudi, da so nosilci prenove poleg stanovanske skupnosti in zavoda za spomeniško varstvo tudi institucije, kakršna je Zavod za razvoj Ljubljane, sociološki inštitut ljubljanske Univerze in katedra za krajino pri Biotehnični fakulteti. »Končno so namreč prevladala stališča, da ne moremo ostati pri fizični obnovi sicer kulturno dragocenih hiš, temveč da je potrebno oživiti celotni mestni predel.«

To pa ne bo lahko. Ne le zaradi denarja (v mnogih hišah ni urejena kanalizacija, v mnogih stanovanjih ni sanitarij), gre tudi za povsem človeške stiske in vprašanja. »Kolikokrat so ljudje na zborih stanovincev zganjali vik in krik – prenovite nam hiše! Takrat, ko se je to zgodilo, pa se niso hoteli preseliti. Posebno starejši ljudje se težko vživijo v novo okolje, rajši živijo v najbolj bednih luknjah.« Prav zato zdaj snujejo sodelovanje s pokojninskim in invalidskim zavarovanjem, ki naj bi tudi prispevalo nekaj denarja za prenovo starih hiš. Z njim naj bi v starih hišah zgradili majhna stanovanja, poleg njih pa tudi družabne prostore in prostore za ordinacijo. Tako bi tudi ne bilo potrebno siliti starejših v domove za upokojenice, »prav v takšnih primerih pa se pogosto vsak pogovor o preselitvi pri priči konča.«

Z drugim problemom, miselnostjo, bo še težje. »Zdaj, ko imajo hišni sveti spet svojo moč, pristojnosti in denar, bi marsikdaj lahko precej storili tudi stanovalci sami. Lahko bi, na primer, naročili obrtnike, namesto da pišejo dopise na ustrezne službe.«

M. R.

Težavna pot v Tivoli

Lep, nov, tudi zelo drag podhod pri Moderni galeriji je med odjugo domala neprehoden. Dokler je prevladoval mraz, je še šlo, ko pa je nastala odjuga, je voda preplavila podhod. Stopljena sneg in led z neočiščenih stopnic sta tako preplavila najnižje ležeče dele podhoda, da ga lahko uporabljajo le tisti z gumijastimi škornji. Očiten primer varčevanja na nepravem mestu. Kar smo prihranili pri čiščenju snega, se maščuje ob negodovanju občanov, ki obotavljajo iščejo pot skozi nekaj centimetrov globoko ledeno mrzlo vodo.

P. V.